

بررسی توزیع فراوانی انواع اختلالات گفتاری در دانش آموزان پایه‌های اول و دوم دوره ابتدایی مدارس شهر اصفهان در سال ۱۳۷۷-۷۸*

بیژن شفیعی^۱

جدول ۱. توزیع فراوانی انواع اختلالات گفتاری

نوع اختلال	دختر تعداد(درصد)	پسر تعداد(درصد)	جمع تعداد(درصد)
اختلال در تولید صداها	۱(۰/۷)	۱۴(۹/۳)	۱۵(۵)
اختلال در روانی کلام	۰(۰)	۰(۰)	۰(۰)
اختلال در صوت	۰(۰)	۲(۱/۳)	۲(۰/۷)
اختلال در تشدید	۰(۰)	۳(۲)	۳(۱)
جمع	۱(۰/۷)	۱۹(۱۲/۷)	۲۰(۶/۷)

اختلالات تولیدی و تشدید یافته‌ها با شیوع این اختلالات در سایر کشورها تطابق نسبی دارد ولی شیوع اختلال صوتی در مطالعه ما کمتر از سایر کشورهاست (۳، ۴). در مورد اختلال در روانی گفتار (لکنت) جای تعجب است که حتی یک مورد نیز یافت نشد که احتمالاً به علت کم بودن حجم نمونه مورد بررسی و نیز تفاوت در معیارهای مورد نظر در بررسی‌های مختلف است. در مورد نسبت ابتلا پسران به دختران مطالعات مشابه در سایر کشورها نسبت ۳ به ۱ و یا ۴ به ۱ را گزارش کرده‌اند (۳) ولی بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش نسبت پسران به دختران ۱۹ به ۱ بدست آمد. احتمالاً فرهنگ حاکم بر جامعه ما که دقت و حساسیت بیشتری بر دختران نسبت به پسران اعمال می‌نماید می‌تواند عامل این تفاوت باشد.

در مقایسه نواحی آموزش و پرورش شهر اصفهان ناحیه ۳ دارای بیشترین و ناحیه ۲ دارای کمترین شیوع اختلالات گفتاری بود. در مورد شیوع بالای اختلالات گفتاری در ناحیه ۳، با توجه به اینکه ساکنین این ناحیه به طور نسبی وضعیت اقتصادی-اجتماعی بالاتری دارند، می‌توان گفت که صرفاً وضعیت اقتصادی-اجتماعی بالا نمی‌تواند تضمین‌کننده رشد گفتاری بهتر باشد و قطعاً عوامل دیگر همچون صرف وقت بیشتر با کودکان توسط والدین در این زمینه موثر است.

قدردانی و تشکر

از شورای پژوهشی آموزش و پرورش استان اصفهان، و نیز خانمها فاطمه درخشنده، مریم زنگی، اعظم بکتاشیان، لیلا قسیسیین، زهرا امینی و آقای اکبر بهرامی که در انجام این پژوهش همکاری کردند، سپاسگزاری می‌نمایم.

* این طرح با شماره ۱۰۵۲۲۹۷۱/ب در دفتر پژوهش آموزش و پرورش استان اصفهان ثبت شده است و هزینه آن از محل اعتبارات این دفتر پرداخت گردیده است.

۱- گروه گفتاردرمانی، دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی استان اصفهان، اصفهان.

گفتار شایعترین راه برقراری ارتباط بین انسان‌ها است که به‌طور خود به‌خود، با قرار گرفتن در معرض تحریکات محیطی و گفتاری دیگران در کودک شکل می‌گیرد (۱). برخی از اختلالات گفتاری نه تنها روی برقراری ارتباط تأثیر می‌گذارند بلکه می‌توانند تحصیل و زندگی اجتماعی فرد را نیز مختل نمایند. شیوع اختلالات ارتباطی در آمریکا در حدود ۱۰ درصد گزارش شده است (۲). منبع دیگری نیز شیوع اختلالات گفتاری را بین سنین ۲۱-۵ سالگی حدود ۵ درصد ذکر کرده است (۳). متأسفانه در شهر اصفهان اطلاعات دقیقی از توزیع فراوانی اختلالات گفتاری در دست نیست. به همین منظور این مطالعه با هدف بررسی توزیع فراوانی انواع اختلالات گفتاری در نواحی پنجگانه شهر اصفهان بر روی دانش آموزان پایه‌های اول و دوم ابتدایی مدارس عادی انجام شد.

این پژوهش به صورت یک مطالعه مقطعی در سال ۱۳۷۷-۷۸ اجرا شد. شرط ورود به مطالعه تحصیل در پایه اول یا دوم دبستان در نواحی پنجگانه آموزش و پرورش شهر اصفهان و داشتن توانایی پاسخگویی به آزمونهای ارزیابی اختلالات گفتاری بود. دانش آموزانی که دارای مشکلات شنوایی، بینایی، حرکتی شدید و مشکلات ذهنی بودند از مطالعه خارج شدند. جامعه آماری مورد مطالعه شامل تمامی دانش آموزان پایه‌های اول و دوم و حدود ۳۰۲۱۲ نفر بود که یک درصد این تعداد، یعنی ۳۰۰ نفر، شامل ۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر به صورت تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. بدین ترتیب که در هر ناحیه ۶ مدرسه، ۳ مدرسه دخترانه و ۳ مدرسه پسرانه، به صورت خوشه‌ای و از هر مدرسه ۱۰ نفر به‌طور تصادفی انتخاب شدند.

با مراجعه کارشناسان آسیب‌شناسی گفتار و زبان به مدارس مورد نظر، دانش آموزان مورد مطالعه ابتدا تحت ارزیابی غربالی قرار گرفته و در صورت داشتن احتمال مشکل گفتاری، برای ارزیابی دقیق به مراکز گفتار درمانی معرفی می‌شدند و در نهایت وجود یا عدم وجود اختلال گفتاری و نوع آنها مشخص می‌گردید. در مرحله آزمون غربالی آزمودنیها یک سری تصاویر سریالی را تعریف می‌کردند و در مرحله آزمون تکمیلی توسط آزمودنیهای گفتاری رایج شامل آزمون آوایی، آزمون شدت لکنت، آزمون صوت و تشدید ویلسون، نوع اختلال گفتاری به دقت تعیین و ثبت می‌شد.

توزیع فراوانی انواع اختلالات گفتاری در کل و به تفکیک جنس در در جدول ۱ آمده است. بر اساس نتایج مطالعه، ۶/۷ درصد از دانش آموزان دارای انواع اختلالات گفتاری بودند. نسبت پسران مبتلا به دختران ۱۹ به ۱ بود. نتایج بدست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که فراوانی نسبی

- ۱- شفیعی، ب. اختلالات گفتاری. دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۷۲.
- 2- Shames G. Elizabeth H. *Human communication disorders*. USA; 1986.
- 3- Kaplan H. Sadok L. *Synopsis of psychiatry*. USA: William & Wilkins; 1988.
- ۴- شامی، ب. ماهیت و درمان اختلالات تولیدی. دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۶۴.